International hæder til Gillelejes rolle i redningen af de danske jøder

Som det første danske bidrag anerkendes historien om redningen af de danske jøder i oktober 1943 nu som en del af Europas fælles erindring om Holocaust. Gillelejes historiske flugtrute under Museum Nordsjælland optages i dag i det nye netværk European Sites of Holocaust Memory (ESHEM).

Omkring 1.500 danske jøder flygtede i 1943 fra Gilleleje og den øvrige nordsjællandske kyst mod Sverige. Væk fra besættelsesmagten og jødeforfølgelserne. Mod overlevelse. Flugten var mulig takket være lokale fiskere, modstandsfolk og familier. Den rummer fortællingen om medmenneskelighed og civilbefolkningens mod... En fortælling, der siden 2. verdenskrig har bredt sig langt ud over Nordens grænser og gjort vores lille land mod nord berømt i hele verden.

Nu følger en officiel anerkendelse fra Bruxelles. Gillelejes historiske flugtrute optages nemlig i det prestigefyldte netværk European Sites of Holocaust Memory, også kaldet ESHEM, som det første danske bidrag nogensinde. Mindepladen opsættes på Gilleleje Museum, der blandt meget andet formidler de danske jøders flugthistorie.

"Historien om redningen af de danske jøder er en vigtig del af Europas historie. Den minder os om, at enkeltmenneskers valg kan gøre en forskel, også når konsekvenserne er store. Derfor er vi både stolte og ydmyge over, at Gilleleje nu bliver en del af et europæisk erindringsfællesskab," siger Kirsten Egholk, der er afdelingschef ved Museum Nordsjælland.

Hun repræsenterer Museum Nordsjælland ved den officielle optagelse den 17. november i Bruxelles, hvor 32 europæiske mindesteder fra 18 forskellige lande samles for første gang ved en ceremoni med EU-kommissær Magnus Brunner.

En lokal historie med europæisk betydning

Med optagelsen bliver Museum Nordsjælland, som Gilleleje Museum hører under, en del af et europæisk netværk af museer og mindesteder, der arbejder med Holocaust, erindringskultur, uddannelse og formidling til nye generationer.

Samtidig får museet mulighed for at bidrage med egne erfaringer og optegnelser. En stor del af materialet bygger på museumsinspektør Søren Frandsens mere end 30 års forskning i jødernes flugt fra nordkysten og hans samarbejde med lokale borgere, øjenvidner, efterkommere og samarbejdspartnere i Sverige.

"Jeg er så utrolig stolt over den her anerkendelse. Den er ikke alene en blåstempling af et stykke Danmarkshistorie, men også et symbol på det store arbejde, museet i årevis har lagt i at formidle flugten og de mange nuancer, den dækker over. Når vi fortæller historien om oktober 1943, fortæller vi ikke kun om fortiden. Vi fortæller også om spørgsmål, der stadig er aktuelle: Hvem hjælper vi? Hvad er vi villige til at risikere for andre mennesker? Og hvilket ansvar har vi som medborgere? Netop derfor er det vigtigt, at historien fortsat bliver fortalt og sat ind i en europæisk sammenhæng," siger Jesper van Dam Laugesen, museumsdirektør ved Museum Nordsjælland.

Ny udstilling på vej

For museet kommer anerkendelsen på et vigtigt tidspunkt. I disse år arbejdes der på at udvikle fremtidens Gilleleje Museum, hvor fortællingen om jødernes flugt får en endnu mere central placering. Sammen med Dansk Jødisk Museum udvikles netop nu udstillingen *At handle i mørket*, som skal åbne i juni 2027 og sætte

fokus på de valg, mennesker træffer, når demokrati, frihed og medmenneskelighed kommer under pres. Med optagelsen i ESHEM bliver fortællingen endnu mere relevant.

”Fortællingen om de dramatiske dage i oktober 1943, hvor så mange jødiske danskere flygtede over Øresund, rummer både historier om frygt, krig og rædsler samt fortællinger om medmenneskelighed og mod. Det er en afgørende og central del af danmarkshistorien, men også af vores fælles europæiske historie og erindring om Holocaust. Vi ved, at der er stor interesse for historien både i Europa og i resten af verden, og derfor er ESHEM netværket en fantastisk mulighed for at øge kendskabet til den,” siger Janus Møller Jensen, direktør for Dansk Jødisk Museum. Det er ham, der i sin tid opfordrede Museum Nordsjælland til at søge optagelse i ESHEM.

Den nye udstilling er mulig takket være en generøs bevilling fra Kulturministeriet. ESHEM mindepladen bliver officielt sat op ved åbningen af udstillingen i juni 2027.

Fakta

- Gilleleje Museum formidler historien om de danske jøders flugt til Sverige i oktober 1943.
- Omkring 1.500 jøder flygtede via Gilleleje og den øvrige nordsjællandske kyst.
- Museet ligger på selve det sted, hvor dele af flugthistorien udspillede sig, og et af museets historiske fiskerhuse blev anvendt til at skjule jødiske flygtninge.
- European Sites of Holocaust Memory (ESHEM) er et europæisk netværk af steder, der arbejder med forskning, formidling og erindring om Holocaust.
- https://museumns.dk/international-haeder-til-gillelejes-rolle-i-redningen-af-de-danske-joeder/
- Der er optaget i alt 32 nye medlemmer i ESHEM Netværket.
- De optagede steder er spredt over hele Europa fra Norge til Italien, Ungarn, Holland, Frankrig og mange flere. Polen er det eneste land, der har fået hele tre steder optaget på listen.

Billeder:

- Flugtruten fra Gilleleje over Øresund er nu optaget i ESHEM-netværket. Foto Peter Leschly for Museum Nordsjælland.
- Jollen her sejlede nogle af de danske jøder mod sikkerhed i Sverige. Den vil kunne ses i en udstilling, der åbner i 2027 med fokus på flugten mod Sverige. Foto Museum Nordsjælland.
- Gilleleje Museum består blandt andet af huset her, hvor familien Klug boede. De to brødre i huset hjalp i 1943 med at sejle danske jøder over Øresund, og skjulte også jødiske flygtninge i huset. Foto Peter Leschly for Museum Nordsjælland.

Kontakt:

- *Rikke Hemmingsen, kommunikationsansvarlig, Museum Nordsjælland:* 30 10 02 59 / rhe@museumns.dk
- *Jesper van Dam Laugesen, direktør, Museum Nordsjælland:* 22 33 51 81 / jel@museumns.dk

MUSEUM
NORDSJÆLLAND